

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ**

**Діяльність органів досудового розслідування в умовах реформування
правоохоронних органів:
сучасні виклики**

**Матеріали всеукраїнської
науково-практичної конференції
(м. Дніпро, 21 травня 2021 року)**

**Дніпро
2021**

ББК 67.9 (4 УКР) 311
Р 59
УДК 343.13

*Рекомендовано до друку
Науково-методичною радою
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
(протокол № 10 від 17.06.2021 року)*

Діяльність органів досудового розслідування в умовах реформування правоохоронних органів: сучасні виклики. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Дніпро, 21 травня 2021 року). Ред. кол. А.В. Захарко, В.М. Федченко, А.Г. Гаркуша. – Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 299с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Андрій
ЗАХАРКО	Т.в.о. завідувача кафедри кримінального процесу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент
Аліна
ГАРКУША	доцент кафедри кримінального процесу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент
Володимир
ФЕДЧЕНКО	професор кафедри кримінального процесу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

У збірнику представлено тези доповідей, які були оприлюднені під час роботи Всеукраїнської науково-практичної конференції «Діяльність органів досудового розслідування в умовах реформування правоохоронних органів: сучасні виклики», що відбулась у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ 21 травня 2021 року.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників навчальних закладів і наукових установ, студентів, курсантів, аспірантів та докторантів юридичного напрямку, практичних працівників правоохоронних органів і правозахисних інституцій.

Редакційна колегія не завжди поділяє думку учасників конференції.

У збірнику максимально точно збережено орфографію, пунктуацію та стилістику, запропоновані учасниками конференції.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів і наукових установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

15.	Первій Віта Юрїївна ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ЩОДО ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ЗІ ЗЛОВЖИВАННЯМ ВЛАДОЮ АБО СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ	79
16.	Надьон Олена В'ячеславівна ДОТРИМАННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАННІСТЬ ТА ЗМІНИ ДО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ	84
17.	Здрок Олена Іванівна ВИКОНАННЯ УХВАЛИ ПРО АРЕШТ МАЙНА: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ Науковий керівник: Лазарева Дарія Володимирівна	88
18.	Резцова Наталія Сергіївна, Хан Віталій В'ячеславович КОМПАРАТИВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ТА КАЗАХСТАНУ ЩОДО РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ПОРЯДКУ ЗАТРИМАННЯ	91
	Тетерятник Ганна Костянтинівна ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОКРЕМИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ	97
20.	Таус Максим Марович МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ НА ПІДСТАВІ УГОД: ОКРЕМІ ПИТАННЯ Науковий керівник: Рогальська Вікторія Вікторівна	101
21.	Романов Максим Юрійович ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАННІСТЬ ДІЗНАВАЧАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	108
22.	Лучко Артем Сергійович ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАННЯ НЕДОПУСТИМИМИ ДОКАЗІВ, ЩО ОТРИМАНІ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ Науковий керівник: Рогальська Вікторія Вікторівна	113
23.	Броневицька Оксана Михайлівна ВИКРИВАЧ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО СТАТУСУ	117
24.	Бойко Олексій Павлович ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗУПИНЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ	121
25.	Мельниченко Андрій Валерійович ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ДІЗНАВАЧАМИ ОКРЕМИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДІЙ	124
26.	Сербін Микола Миколайович ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОСТІ ТА НЕЗАЛЕЖНОСТІ СЛІДЧОГО	130
27.	Поливанюк Василь Дмитрович, Лукомська Аліна Андріївна ПОЛІЦІЯ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ: ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ З ГРОМАДСЬКИМ СУСПІЛЬСТВОМ	135
28.	Навроцька Віра Вячеславівна ПОПЕРЕДЖЕННЯ ВТРАТИ ЧИ ЗНИЩЕННЯ МАТЕРІАЛІВ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ	140

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 16.05.2021).

3. Процесуальний алгоритм розгляду слідчим суддею клопотання про дозвіл на проведення негласних (слідчих) розшукових дій (частина перша). URL: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/protsesualnyj-algorytm-rozglyadu-slidchym-suddeyu-klopotannya-pro-dozvil-na-provedennya-neglasnyh-slidchyh-rozshukovyh-dij-chastyna-persha/>

4. Білоус І. М. Особливості доказування злочинних діянь з ознаками корупції / Вісник Маріупольського державного університету серія: Право 2017, вип. 13. С.82-87.

Олена В'ячеславівна НАДЬОН,
*кандидат юридичних наук, доцент
кафедри наглядово-профілактичної
діяльності Національного університету
цивільного захисту України*

ДОТРИМАННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАННІСТЬ ТА ЗМІНИ ДО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Положення Конституції України закріплюють в ст. 29 право на свободу та особисту недоторканність людини. [1] Адже саме ці цінності визнаються як найвищі соціальні. Поняття "свобода" й "особиста недоторканність" не випадково стоять поряд. Цей союз двох понять має свою історію. Ш.Л. Монтеск'є, при визначенні «свободи», акцентував свою увагу на тому, що це право людини робити все, дозволене законом. Лише за таких умов людина може мати повну свободу, бути вільною у виборі певного варіанта поведінки в межах існуючих у державі законів. Якщо в суспільстві не забезпечена реалізація прав і свобод людини, таке суспільство не може вважатися демократичним [2].

Таким чином, поєднання двох прав- історичний процес, який почався ще у XIII столітті. Задля визнання та дотримання цих принципів, права закріплено у

міжнародно-правових нормах, багатьох міжнародних документах та договорах, наприклад "Загальна декларація прав людини".

З того моменту, коли Україна ратифікувала Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), вона сама на себе взяла обов'язок створювати надійні ефективні механізми виконання рішень Європейського Суду з прав людини, застосовувати практику цього суду як одного з джерел права.

У практиці Європейського Суду з прав людини (далі – Суд) поняття «свобода та особиста недоторканність» декларується, у першу чергу, в рішеннях щодо порушень статті 5 Конвенції, яка закріплює головне право людини, а саме захист кожного від свавільного втручання держави в його право на свободу. Будь-яке позбавлення волі, як зазначає Суд, повинно здійснюватися не тільки відповідно до основних процесуальних норм національного права, а також відповідатиме ті зазначеній вище статті 5, тобто захищати людину від свавілля влади [3].

Проголошуючи "право на свободу", стаття 5 Конвенції говорить про особисту свободу в її класичному розумінні, тобто фізичну свободу особи [4]. Мета її – гарантувати, щоб ніхто не міг бути позбавлений цієї свободи свавільно, так зазначив Європейський суд з прав людини у своєму рішенні у справі "Енгель та інші проти Нідерландів". В конвенції забороняються не всі види позбавлення свободи і спеціально зазначаються шість вичерпних випадків, на підставі яких держава може посягнути на свободу і особисту недоторканність особи.

Право на свободу і особисту недоторканність має існувати як захист від будь-якого процесуального чи матеріально-правового посягання на особисту свободу з боку державних органів. Іншими словами, під "особистою недоторканністю" мається на увазі фізична недоторканність, тобто гарантія від арешту чи затримання.

Кримінальний процесуальний кодекс України 2012 року отримав схвальні оцінки між народних експертів, а на думку директора Генерального директорату прав людини та верховенства права Ради Європи Х. Джакумопулоса є одним з

найкращих та гуманних в Європі. Цілком правильною є думка О. Ю. Татарова про те, що сьогодні завдяки застосуванню альтернативних запобіжних заходів мінімально обмежуються права учасників процесу[5].

Проте з дня прийняття кодексу пройшло майже 10 років і він за цей час зазнавав багато змін. Якісь були в «дусі» Конвенції, а якісь ні.

В квітні 2021 року в першому читанні було прийнято законопроект «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України» (№2164) [6]. Законопроектом запропоновано відмовитися від вимоги щодо проведення спеціального досудового розслідування внаслідок оголошення особи у міжнародний розшук. Також, пропонується розширити перелік підстав для оголошення підозрюваного у розшук шляхом доповнення положень ч. 1 ст. 281 КПК України такою підставою для розшуку як ухилення підозрюваного від явки до слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду за умови його належного повідомлення про такий виклик та існують обґрунтовані підстави вважати, що він виїхав та/або перебуває в іншій країні або на тимчасово окупованих територіях України. З цих же підстав, законодавець пропонує дозволити можливість обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою та проведення спеціального досудового розслідування щодо особи підозрюваного. При цьому, суб'єкт законодавчої ініціативи пропонує за наявності такої підстави як ухилення підозрюваного від явки до слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду заборонити суду постановити рішення про відмову у проведенні спеціального досудового розслідування.

На мою думку, спрощення процедури оголошення підозрюваної особи в розшук, а також спрощення процедури ініціювання проведення спеціального досудового розслідування за відсутності можливості суду відмовити у його здійсненні свідчить про порушення права особи на справедливий суд та створює передумови для неналежного досудового розслідування у кримінальному провадженні, адже так і дискреційні повноваження можуть призвести не тільки до

необґрунтованого обрання запобіжного заходу, а й до незаконного засудження особи, яка не лише не знала про існування кримінального провадження, а й за відсутності належних та допустимих доказів.

Для того, щоб заочне засудження стало реальним правовим інструментом необхідно усунути наявні прогалини та колізії, узгодити дефініції в національному законодавстві, адже в цілому, чинне кримінальне процесуальне законодавство є логічним та послідовним, спроможним забезпечити гарантії дотримання прав та свобод людини в кримінальному провадженні *in absentia*, хоча і потребує внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України з метою забезпечення дієвості кримінального провадження.

Разом з цим, запропоновані законопроектом зміни надмірним чином спрямовані на звуження прав та свобод підозрюваного, обвинуваченого, та створюють передумови для зловживання стороною обвинувачення наданими процесуальними правами, а тому потребують ґрунтовного доопрацювання.

Нерозривний зв'язок особистої недоторканності з законними межами втручання в особисте життя громадянина, залученого в кримінальне судочинство, не може існувати без принципу особистої недоторканності та інших принципів Конвенції. Розкрити злочин, викрити винного, призначити йому справедливу міру покарання й не допустити притягнення до кримінальної відповідальності й засудження невинного, захистити права й свободи людини у сфері судочинства можна лише на основі суворого додержання законності. Додержання принципу особистої недоторканності в кримінальному судочинстві так само не можливо без точного виконання всіх вимог кримінально-процесуального закону. «Достатньо відійти від вимог, викладених у процесуальних нормах, знехтувати ними, допустити довільне їх тлумачення – і це насилля над правом неминуче помститься за себе судовою помилкою» [7].

Перелік використаних джерел

1. Конституція України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Монтескьє Ш.Л. О духе законов. Избранные произведения. М., 1955. С. 289.
3. Микеле де Сальвиа. Прецеденты Европейского Суда по правам человека. Руководящие принципы судебной практики с 1960 по 2002 годы / А.А. Жукова, Г.А. Пашковский (пер. с франц.); Ю.Ю. Берестнев (науч. ред. и предисл.); Ассоциация юрический центр. – Спб. :Юридический центр Пресс, 2004. 1071 с.
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
5. Татаров О. Ю. Особливості застосування деяких нових інститутів кримінального процесуального законодавства України. Право України. 2013. No 11. С. 63–70.
6. Законопроект «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України» : URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=66916&pf35401=546613>
7. Малько А. В. Стимулы и ограничения в праве. Саратов, 1994.
8. Махов В. Н. , Пешков М. А. Уголовный процесс США (досудебные стадии): Учеб. пособие. М. , 1998. 238 с.
9. Петрухин И. Л. Свобода личности и уголовно-процессуальное принуждение. Общая концепция. Неприкосновенность личности. М., Наука, 1985. 239 с.
10. Ривлин А. Л. Понятие и система принципов советского правосудия. Учеб.записки. Харьков: Юрид. ин-т, 1962. С. 28-44.

Олена Іванівна ЗДРОК,

*аспірант кафедри кримінального процесу
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ*

ВИКОНАННЯ УХВАЛИ ПРО АРЕШТ МАЙНА: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

Виконання ухвали про арешт майна регламентується ст. 175 Кримінального процесуального кодексу України (далі- КПК), де зазначається лише те, що ухвала про арешт майна виконується негайно слідчим, прокурором[1].